

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Birgit Friggebo

Den svenska bostadspolitiken är som bekant svårt insnärjd i allsköns socialistiskt färgade regleringar. Knappast något politiskt fält har så länge och så totalt dominerats av stelbent planhushållningstänkande som bostadspolitiken. Därför ser det också ut som det gör.

Man kan fråga sig hur det blivit så och varför aldrig något ordentligt gjorts för att bryta upp ur kristidsandan och för att få till stånd en mer sunt fungerande marknad.

I fjol skrev den välkände socialdemokratiska ekonomen Nils Lundgren en artikel om behovet av mer enskilt ägda lägenheter. I denna gentemot Rörelsens dogmer hädiska artikel svarade han också på den nyssnämnda frågan.

Lundgren förklarade att de flesta av dem som dominerar den bostadspolitiska debatten hör hemma i institutioner som skapats just av den förda bostadspolitiken. De har sina rötter i och får sin näring ur Hyresgäströrelsen, de sk allmännyttiga bostadsföretagen, HSB, Riksbyggen etc.

”Deras positioner hotas av institutionella förändringar”, skrev Lundgren cyniskt.

Utän tvivel var det bostadspamparna i Rörelsen han tänkte på i första hand, men faktum är att den nuvarande borgerliga regeringens för bostadspolitiken ansvariga statsråd är hämtat från samma krets. Birgit Friggebo kommer i sin egenskap av gammal SABO-direktör från det som en smula rätt brukar kallas bostadsmafian.

Dessutom är hon liberal. Situationen var från början upplagd för att motsvara alla krav på folkbartistisk kluvenhet.

Birgit Friggebo har haft hand om bostadspolitiken i alla tre icke socialistiska regeringar vi haft sedan 1976. I Fälldin-ettan bar hon visser-

ligen inte titeln bostadsminister, det gjorde Elvy Olsson – minns någon henne? – men sedan de båda damerna trätt färdigt om ärendefördelningen i departementet stod det klart att fru Friggebo skulle sköta bostäderna, fru Olsson mark- och planfrågorna.

Birgit Friggebo var ett av de mera oväntade namnen i den första borgerliga regeringen. Hon var förhållandevis ung – yngst i regeringen – och ganska okänd. Hon hade aldrig suttit i riksdagen. Men hon tillhörde det stockholmska innegänget av yngre liberaler, vilket var en förutsättning för att få bli statsråd. Och hon var kvinna vilket i en för just folkbartist akut och genant bristsituation räckte för att föra henne till statsrådstaburetten före andra medlemmar i gänget som tex Cars och Tham (som ju kom dit ändå till slut).

Birgit Friggebo är född folkbartist med ett frisinnat familjearv. Som suttonåring blev hon ordförande i Frisinnad ungdom i Stockholm. Med tiden kom hon dock att svänga över till partiets radikala flygel. Numera är hon inte absolutist och hon röker tom. När Birgit var 23 år kom hon med i styrelsen för folkbartist ungdomsförbund. Och fram på sjuttitalet blev hon landstingsman.

Uti det civila ägnade sig Birgit åt bostäder, först som kamrer i en byggnadsfirma och sedan efterhand med alltmer kvalificerade uppdrag i olika bostadsföretag. 1971 blev hon chef för förhandlingsenheten i Sveriges allmännyttiga bostadsföretag, SABO. Hon satt med i Ungdomsbostadsutredningen. Hon var ledamot av bostadsdomstolen.

På dessa meriter och några andra blev hon alltså bostadsminister 1976.

Hon som så många andra statsråd emotsågs

i vida kretsar med våldsamma förväntningar. Nu, äntligen, skulle vi få se på förändringar. Men inte blev det så inte.

Till det första statsrådet Friggebo tog sig för hörde att reta upp småhusägarna. De skulle få det sämre, sade hon ganska så rakt på sak på en liten debatt. Men denna var inte tillräckligt liten för att inte höras. Det blev rabalder. Så det blev till att ta tillbaka, stryka över och gå vidare.

Så har det mesta utvecklats sig i bostadspolitik. Ena dagen så, andra dagen så. Ta beskattningen av småhus eller bostadsrätter. Finns det överhuvudtaget någon, inklusive bostadsministern själv, som kan hålla ordning på hur många besked fram och tillbaka, hur många beräkningsgrunder, hur många undantag, nyutvidgningar, inskränkningar, kompensationer etc som virvlat omkring i luften bara under det senaste året.

Av den förväntade liberaliseringen av bostadsmarknaden har det blivit ingenting. Frågan om enskilt ägda lägenheter och underlättande av bostadsrättsbildning har gått i stå. Å andra sidan har en rad nya lagar som för oss bort från marknadsekonomi tillkommit. Korporativismen över hyresförhandlingarna har skärpts. Hyresgästföreningarna har fått möjligheter att i hyresförhandlingarna tillskansa förbrukningskassan pengar från hyresgästerna. En sk bostadsanvisningslag har tillkommit som gör det möjligt för kommunerna att tvinga på en fastighet en viss hyresgäst, detta för att kunna manipulera med den sociala sammansättning-

en. Förlängd köpeskillingskontroll har införts på småhus vilket i likhet med det nyssnämnda gynnar uppkomsten av svartmarknader etc etc.

En god del av förklaringen är att bostadsdepartementet och hela det underliggande etablissemanget är genompyrt av socialdemokrater. Och Birgit Friggebo kan mycket väl i sitt personliga framträdande utåt framstå som kraftfull och viljestark, men det sägs, senast i valrörelsen -79 av Gösta Bohman, att hon i sitt arbete på departementet vilar trygg i byråkrattens händer.

För en tid sedan lät Expressen några engelska TV-producenter titta på porträtt av för oss kända men för dem okända svenskar. Om Birgit Friggebos bild gjorde de följande gissning och omdöme: "Vänsteraktivist. Hon påminner om den tyska terroristflickan i filmen om Entebbe."

Ja, så kan man kanske tycka. Andra tycker att Birgit rentav är anstötligt söt. För några år sedan uppträdde hon i bikini vid riksdagens rituella simborgarsimning. Den tilltalande bild som gick genom pressen föranledde sådana reaktioner ute bland partivännerna att Birgit avstod från att delta nästa år.

Birgit Friggebo är en god debattör och bestämmd nästintill bitsk försvarare av sin politik.

Om regeringen till slut tar sig samman och politiserar posten som energiminister, så skulle hon passa förträffligt. Den naturliga konsekvensen på bostadsdepartementet, nämligen att Georg Danell skulle få hand om alltihop skulle inte vara mindre välkommen...